

Johann Fecht Johann Friedrich Lucius

S. Pauli Epistolae Ad Philemonem, In qua Christianae Charitatis erga proximum exercendae Idea repraesentatur, Exegetica Expositio

Rostochi[i]: Richelius, 1699

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740909312>

Druck Freier Zugang

RU theol. 22.April 1696

Fechtius, Jo.

201.

S. PAULI
EPISTOLÆ AD
PHILEMONEM,
In qvâ
CHRISTIANÆ
CHARITATIS

272

erga proximum exercendæ
IDEA
repræsentatur,
EXEGETICA EXPOSITIO.

Qyam
In Illustri ad Varnum Academia
Consentiente Reverenda FCte Theologica,
Sub PRÆSIDIO

VIRI Summè Reverendi, Magnifici atq; Excellentissimi,
DN. JOHANNIS FECHTII,

SS. Theol. D. Ejusdemqvè Professoris Publici, Consistorii
Duc. Assessoris gravissimi, & Dist. Rostoch. Superintendentis

vigilantissimi,
Domini Patroni ac Præceptoris sui, sempiterno
observantiæ cultu devenerandi,

Ad disputationem publicam proposuit

die 22. April. A. C. 1696.

H. L. Q. C.

M. JOHANNES FRIDERICUS LUCIUS, Dresd.

ROSTOCHI, Typis JACOBI RICHELII, Ampliss. Sen. Typogr. Anno 1699.

PROTOSYNEDRII ECCLESIASTICI,
quod Dresdæ est,

PRÆSIDI
ILLUSTRI,
EMINENTISSIMO;

nec non

COETERIS ASSESSORIBUS,
VIRIS MAXIME REVERENDIS, MAGNIFICIS,
Excellentissimis, Consultissimis,
Dominis, Patronis ac Promotoribus suis,
æterno pietatis studio devotè pro-
sequendis,

*Hoc quaecumque Exercitium Academicum, quâ fieri potest,
animi subjectione, observantiam suam
restitutus, offert*

M. JOHANNES FRIDERICUS LUCIUS.

PRÆLOQUIUM.

Disputationem præsentem tribus complectar Capitulis, quorum *Primum* ea, quæ ad Epistolæ ad Philemonem Historiam pertinent, *Secundum* Paraphrasin illius, adjectis observationibus, Textum Apostoli illustrantibus, *Tertium* deniq; potiores Doctrinas, in Epistola latentes, exponet. Singula intra arctissimos limites coërcebo, contentus, quia tempore excludor, & Specimen qualecunq; edidisse interpretationis Biblicæ, & suggessisse materiam, cum Commilitonibus placide differendi. Idem enim institutum noveram jam antè Triennium placuisse Autori Dissertationis, quæ *Epistola Pauli ad Titum* exposita est; Cumq; eidem inhæsurum esse & Alium, qui similem Operam in *Epistolam Jude* propediem impendit, referente *Magnifico Præside Meo*, didicissem, voluptate illico incensus sum, & meas circa breviorẽ Epistolam vires periclitandi, quibus quicquid defuit, privatis, mecum liberaliter institutis, Discursibus *Excellentissimi Domini Præsidis* compensatum esse grato animo meritò profiteor. Nec deterrere meâ proposito poterat, quod Epistola ipsa ab argumentis, vel controversias Theologicas, vel fidei articulos complectentibus, macra quasi & jejuna videretur. Nam nec horum omnino est expers, & Doctrinis ad Christianas Virtutes pertinentibus eò magis fecundiusq; abundat. Qvales materias à Cathedra Academica relegare si vellem, non impietatem tantum saperet sed & stultitiam. Ea enim Theologia, quæ Argumenta moralia Academicæ Considerationi subtrahit, non Theologia est, sed semî-Theologia. Quodq; pro suggestu quondam ab Ecclesiæ Ministro inculcandum quotidie est, idne fas sit exulare à Scholis, in quibus, qualis esse ille, & quid proponere Auditoribus Sacerdotem deceat, unice docetur? Nec ignotum est, quid maleferiat quidam *Separatistæ* Academiis hodiè objectent, & quàm ob hunc Moralium in Scholis quandoq; defectum easdem simplicioribus exoas reddere omni ope adnitantur. Quorum Criminationem felicius refelli quam praxi ipsa haud posse omnes faciliè intelligent. Qvare seposita omni ulteriori mora ad rem ipsam alacri animo accingor, Divinum Numen ardentissimis precibus veneratus, ut Spiritu suo S. mentem calamumq; meum ita dirigat, ne à sensu Verbi sui unquam aberrem, sed ea ubiq; dicam, quæ Nomini ipsius sunt gloriosa, Mihi vero & Lectori meo salutaria.

A 2

CAPUT

CAPUT I.

Ea evolvens, quæ ad Epistolæ Historiam spectant.

§. 1.

DE Autore Epistolæ nunquam ulla dubitatio suborta est; Paulum enim prima statim subscriptionis litera, salutatio item ipsi consveta, deniquè conclusio, alibi quoque Paulo familiaris, designant. Cui consentiens Veteris Ecclesiæ Testimonium accedit, quæ ideò & Epistolæ indicem præscripsit: *παῦλος τῷ Ἀποστόλῃ ἡ πρὸς Φιλήμονα ἐπιστολή. D. Pauli Apostoli ad Philemonem Epistola.*

§. 2. Scripta autem Romæ ab ipso est, in captivitate. Id enim & ipsius Epistolæ fronte & in Narratione subinde disertis verbis innuitur. Primane an secunda? In primam omnes conspirant, quia exarata est Timotheo præsentem, quippe quem in societatem Scripturæ initio statim Epistolæ adsumit, cum in posteriori captivitate ad Timotheum absentem scripserit, imò spem omnem ulterioris vitæ abjecerit, professus, se jam jam immolari, tempusque decessus sui ex hoc mundo præsto esse, cum è contra in hac ad Philemonem Epistola non speret tantum precibus Colossensium è carcere se liberatum iri, sed & hospitium parari sibi jubeat, quasi de libertate sua, quippe in primo eoque bono Neronis quinquennio, jam omnino esset certus.

§. 3. Luxare quidem posterioris hujus argumenti vim conatur *Ludovicus Capellus* in appendice ad Historiam Apostolicam illustratam, eo loco, ubi ostendit, *Paulum non semel ex humana conjectura atque ex humano Spiritu, consilio & proposito multa sæpe cogitasse, putasse, proposuisse & dixisse, quæ tamen postea, DEO ita disponente, aliter ceciderint, contra ipsius spem & Consilium atque opinionem.* Quorsum cum *Alphonso Salmerone* refert, quod Act. XX. 25. dicat, nunquam se visurum amplius Ephesinæ Ecclesiæ Presbyteros, nec reliquos omnes, per quos profectus eo tempore fuerit; Cum tamen post primam captivitatem ea loca omnia (quæ

(quæ communis est ferè omnium sententia) denuo iustraverit. Itemquè quod Rom. XV. 28. asserat, in Hispaniam se abiturum esse, quo tamen nunquam pervenit. At enimverò quis crediderit, in eadem captivitate & eodem temporis momento Paulum, si vel ex humanis tantum consiliis res dijudicaretur, & desperasse de salute sua, & spem ejus amplissimam fovisse? Modo scribere, tempus Martyrii sui prope esse; modo sperare, donatum se ipsis iri, injungerequè ut de Hospitio sibi prospicerent? Jam ego nunquam persuadere mihi patior, Paulum dicturum fuisse: ἐγὼ οἶδα, Scio ego, nunquam visuros posthac faciem meam, quorumcunquè hæcenus urbes prædicando Evangelium pertransii, (hunc enim sensum esse verborum putat *Hugo Grotius*, non videbitis vos omnes, i. e. nemo vestrum, *Asiatici*.) si tantum ex qualicunq; conjectura humana id collegisset. Nec enim incertam atquè ambiguum opinionem scientiæ voce, quali utitur Apostolus, tam confidenter expressisset, à qua temeritate & inconsiderantia etiam qualiscunquè humana prudentia aliena est. Id adeò verum est, ut *Johannes Lorinus* ex Revelationis certitudine rem hanc Paulo innotuisse asseveret, ut tamen quomodo cum eventu contrario conciliare velit, ne verbo quidem ostendat. Dicendum potius, id tantum velle Apostolum, non omnes ex iis, quonem regiones peragraverit, se redeunte, faciem suam visuros esse. Id enim esse: ἐν ἡμῶν ὁψέσθαι τὸ πρὸς αὐτὸν μετ' ἐμῆς πάντες, ἐν οἷς διήλθον, cum indefesso Scripturarum indagatore *Cass. Hermanno Sandbagenio*, Libro in Historiam Christi & Apostolorum Isagogico, (à quo nec Celeberrimus *Calovius* in observationibus ad Grotium dissentit) sum persuasus. Nec etiam supponi à *Capello* tanquam certum debebat, Paulum in Hispaniam non abiisse, quod tamen factum esse tot testes fide digni commemorant. Quos inter *Chrysostomus*, Homilia LXXVI. in Matth. Paulum vide ab Hierosolymis ad Hispaniam usq; currentem. Quod si unus in tanta parte orbis predicavit, cogita, quid à reliquis factum fuerit. Quare omnia

ea argumenta, quæ à *Capello* aliisque pro negante sententia adducta hactenus fuere, utpote, quod nulla ejus itineris in omni Historia vestigia compareant (quæ tamen nec in pluribus aliis regionibus conspiciuntur, etsi in omnem terram exiverit vox Apostolorum & in fines orbis terræ sermones eorum) quod Lucas, individuus Pauli comes, nihil ejus meminerit, (qui tamen nec orientalis post primam captivitatem peregrinationis meminit & incertum planè sit, utrum Paulum in Hispaniam sit comitatus?) & quæ sunt alia id genus, nondum commovere Viros in Crisi Historica versatissimos potuerunt, ut iter illud Pauli in Occidentem in dubium revocarent. Quos inter nunc nomino Magnum in omni eruditione Nomen, *D. Job. Conr. Dannbauerum*, qui in Actu I. Dram. I. Theatro I. Phœn. III. *Solutus*, inquit, *captivitate Paulus, reversus ad Prædicationis Ministerium, ivit in Hispaniam, quam Voto præceperat, attestante Patrum choro, quos in medium producit Caspar Sanctius*. Secutus est Centuriatores Magdeburgicos, Viros omni laude nostrâ majores.

§. 4. Est inter S. literarum Interpretes hoc Seculo longè celebratissimus, quique de restituendis vero sensui infinitis earum testimoniis immortalis cum laudè præclarissimè meritis est, qui pro posteriori captivitate, in qua scripta sit nostra ad Philemonem Epistola, eo cum primis argumento contendit, quod prima captivitas haud conveniat Senio Pauli, quod de se in hac Epistolâ profiteatur ipse: *ὁ γὰρ ἄν ὁ παῦλος πρεσβύτης, cum talis sim Paulus, senex nempe*. Sed responderi salva Summi Theologi Autoritate potest: Si Paulus sexagesimo octavo ætatis anno diem suum obiit supremum, quod exertè Homilia de Petro ait *Chrysostomus*, quodque contra *Cas. Baronium* defendit allegato loco *D. Dannbauerus*, & verò inter primam atque secundam captivitatem vel decem intercesserunt Anni, ceu sub finem Commentarii in Acta supputat *Oecumenius*, vel sex tantum, ut init rationem *Ludov. Capellus*, Paulus in prima captivitate Annorum vel octo & quinquaginta, vel duorum

&

& sexaginta fuerit necesse est. Qvalem ætatem *Senioris* vocasse Veteres Auctor est *Isidorus*, cujus verba Lib. XI. Originum Cap. II. Hæc sunt: *Quinta ætas senioris, i. e. gravitas, quæ est inclinatio à Juventute in Senectutem, nondum Senectus, sed jam nondum Juventus, quia Senioris ætas est, quam Græci πρεσβύτης vocant, (quod est ipsum illud vocabulum, quo de se in textu nostro utitur Paulus) nam Senex apud Græcos non Presbiter sed πρεσβυτης dicitur. Quæ ætas à quingagesimo anno incipiens septuagesimo terminatur.* Itaqvè si Grammaticorum Veterum secutus fuerit Paulus definitiones, verè utroqvè primæ captivitatis anno LII. & LXII. πρεσβύτης Senior fuit; si verò Physicorum respexerit placita, qvanqvam illi in ordinandis ætatum gradibus haut convenient, nemo tamen eorum facile est, qvin primam senectutem ab anno L. secundam, quæ & nonnullis decrepita dicitur, à LX. incipiat, ceu me docuit *Sperlingius*, Lib. VII. Physicorum Cap. 2. quæst. 2. Qvare hanc Physicorum Doctrinam secutus *D. Dannb.* loco haut semel adducto, in biennio primæ captivitatis Paulum jam fuisse *Senem Grandævum* haut immeritò pronunciat.

§. 5. Divinam Epistolæ autoritatem qvanqvam convellere nonnulli in antiqva Ecclesia ad nisi fuerint, omnium tamen rectè docentium consensu suppressi statim sunt & extincti. Nimis enim exilia & febriculosa fuerunt, quæ causati sunt. Neqvè sine summa voluptate legere est, quæ Veteris Ecclesiæ Patres, *Hieronymus* præprimis, *Chrysostomus* & *Theophylactus*, in procæmiis ad Epistolam nostram frigidis accusationibus opposuerunt. Brevitatem criminantur? *Contemnantur*, ait Hieronymus, *Et abdias Et Nabum Et Sophonias Et alii duodecim Propheta, in quibus tam mira Et tam grandia sunt, quæ feruntur, ut nescias, utrum Brevitatem sermonum in illis admirari debeas, an magnitudinem sensuum.* Cumqvè *Marcion* cæteras Pauli Epistolas omnes suggillaverit, in hanc solam non est ausus manum mittere, quia sua illam Brevitas defendebat. Quotidiana, ajunt, eandem

dem complecti, nec quicquam habere quod ædificare nos possit. Quasi verò non & in aliis Epistolis humane imbecillitatis exempla proferrentur, invenirenturquè passim remissius & quotidiano sermone dictata. Qui verò Epistolam simplicitatis arguunt, suam videntur imperitiā prodere, non intelligentes, quid in singulis sermonibus virtutis & sapientiæ lateat. Quæ nimirum suo infra loco à nobis signabuntur. Parva sunt, inquit, superflua sunt, pro uno nempe Viro conscripta. Utinam verò, inquit Chrysostomus, non defuisset, qui nobis Apostolorum Historiam diligentissimè traderet, non tantum quid scripserint, quidquè locuti sint, sed ut sese per omnem vitam habuerint, quid & quando comederint, quando federint, & in quibus partibus vixerint, quam introierint domum, quo navigaverint, ubinam applicuerint, atquè omnia diligenter exponeret, adeo illorum omnia eximiā utilitate referta sunt. Qui post excellentes Epistolæ doctrinas: nihil, quantumcunque vile videatur, negligendum esse; de nullius hominis salutē desperandum; Servos à Dominis prætextu Religionis non abstrahendos; non esse despicatui habendos servos frugi & virtute insignes, aliasquè subjungit. Postremò ne quid desit, quod ad confirmandam Epistolæ Autoritatem faciat, eandem à cunctis in toto orbe Ecclesiis fuisse susceptam, disertis verbis Hieronymus profitetur.

§. 6. De Philemone hæc produnt Antiqui. Ambrosius, vel quisquis is est, qui sub hoc nomine latet, in Præfatione: Philemon nulla erat Ecclesiastica Ordinationis præditus dignitate, sed Vir laudabilis, unus ex plebe. CHRYSOSTOMUS in argumento Epistolæ: Erat Vir fidelis ac nobilis. Addit virtutes ejus ex eo elucere, quod tota domus ipsius Ecclesiæ titulo nobilitetur & quoddam quasi fuerit Sanctorum diversorium. Theodoretus in Argumento: Philemon erat ex numero eorum, qui crediderant. Theophylactus: Ab ipso principio conspicuus erat Vir & admirandus, genere sanè Phryx, fidelis autem vita & moribus & necessitatibus Sanctorum succurrens, & elemosynas faciens. Quæ & Oecumenius repetit, præfatus nescio

scio cur, ex *Theodoro* se ista transcribere. Quibus ut fidem derogemus, cum ex antiquiorum citra dubium monumentis ea hauserint, nulla ratione inducimur. Quæ enim recentiores nonnulli tradunt, de Clero Philemonem fuisse, eumque vel loci Episcopum, ut *Anselmus*, vel alium Ecclesiæ Ministrum, ut immortalis gloriæ Theologus, *D. Gerbardus*, in Exegesi §. 269. vel Diaconum Colossensem, ut hujus quondam Academiæ Lumen, *D. Quistorpius*, ea conjecturis vero tantum similibus nituntur, quibus nullam Autores ipsi certitudinem adscribunt. Inprimis fabulam sapit vel somnium, quod *Anselmus*, vel quisque eorum Commentariorum Autor est, ex Philemon Episcopum facit, credo quod in mente habuerit sui ævi Episcopos, qui nescio quo servorum famulorumque syrmate stipati incedunt. Verum enim Colossensis Ecclesiæ Pastorem, ejecto fortè in exilium, aut abducto in captivitatem Epaphra, Coloss. I. 7. cap. IV. 12. 13. Archippum fuisse, quem ideo in hac ipsa ad Philemonem Epistola τὸν ἐκλεκτόν σου, *Commilitonem suum* appellat Paulus, ignorare nos non sinunt ipsius Pauli verba: *Dicite Archippo, respice ministerium, quod suscepisti in Domino, ut illud compleas.* Coloss. IV. 17. Argumentum, quod pro Ecclesiastico Philemonis officio ex eo quidam desumunt, quia Paulus eum vocat συνεργόν seu cooperarium, jam olim *Ambrosiaster* refutavit: *Quamvis*, ajens, *Clericus non fuerit Philemon, tamen intererat Ecclesiasticis necessitatibus causa devotionis; unde participem hunc dicit laborum.* Fufiusque *D. Ægidius Hunnius*, ostendit, συνεργός encomium non Clericis tantum, sed & Laicis, imò mulieribus, ceu Priscillæ, Rom XVI. v. 3. à Paulo tribui, quia & hæ pro modulo suo cursum Doctrinæ Evangelicæ suis non modo precibus, sed etiam Consiliis & Operibus enixe provehebant, quod fecisse Priscillam refertur in Actis, cap. XVIII. 26.

§. 7. Locus, in quo Philemon habitabat, & ad quem Epistola directæ fuit, Colossis est, urbs Phrigiæ, Laodiceæ vicina. Id constat omnium Veterum asseveratione;

B

E

E quibus & *Hieronymus* argumenta omni exceptione ma-
 jora producit, utpote quod in Epistola ad Colossenses de
 Onesimo, quem Philemoni Paulus commendat, disertè di-
 catur: ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν, qui est ex vobis, Coloss. IV. 9. ut o-
 stendat, esse illum ē familia concivis eorum, Philemonis.
 Quid clarius esse potest? Servi enim cum sint de heri fa-
 milia, non alia est illorum quam Heri civitas. Quod ve-
 rò *Benedictus Justinianus* in Commentario hujus loci, quem
 avidè arripit sequiturque *Hugo Grotius*, voce: ἐξ ὑμῶν, ex
 vobis in genere tantum Provinciam, ē qua ortus esset One-
 simus, Phrygiam nimirum, indigiratum esse disputat, id
 admodum frigidum est, nequē tanto interprete dignum,
 cum, fatente *Justiniano*, jam olim *Chrysostomus*, & post
 eundem alii interpretes communiter, adverterint, ideò ad-
 ditum ab Apostolo Civitatis encomium esse, ut haberent
 Colossenses, unde de indigena, ad Christianismum con-
 verso, gloriarentur, tantum abest, ut ob servi conditio-
 nem, pudore suffundi deberent. *Ut gloriarentur*, ait The-
 ophylactus, quod tamen protulerint. Ut taceamus, ipsam
 loqvendi rationem: Qui ex vobis est, quamprimum audi-
 tur, specialem loci, unde ortus quis est, designationem in-
 sinuare. Comparent præterea in Epist. ad Coloss. omnes
 illæ Personæ, quæ & in Epistola ad Philemonem conspici-
 untur, utpote archippus, quem Paulus in inscriptione con-
 jungit cum Philemone, & Epaphras, addito utrobiquè elo-
 gio, & Aristarchus & Lucas & Demas. Ut adeo recte ve-
 requē concludat *Hieronymus*: Si Philemon, ad quem hac E-
 pistola scribitur, Onesimi Dominus est, imò frater esse cœpit in
 Domino, & ad Colossenses refertur, quod Onesimus ex eis sit,
 ratio nos ipsa & ordo deducit, quod & Philemon Colossensis sit
 & eo tempore communem ad omnem Ecclesiam Onesimus Episto-
 lam tulerit. Ex quo apparet, merum singularitatis studi-
 um esse, cum *Grotius* Ephesium facit Philemonem, solo
 hoc argumento motus, quod Onesimus ab *Ignatio* inter Epi-
 scopos Ephesinos celebretur, de quo deinceps dicemus. Ju-
 stinianus

stinianus etiam dubitanter: *aut colossensis*, inquit; *aut Laodicensis civis erat*. Cum tamen pro Laodicea ne vestigium quidem alicujus indicii possit proferri. Et quid dicemus? Fidemne ab judicabimus *Theodoreto*, testi extra omnem suspicionem posito, qui in Argumento *Æpistolæ: Philemonem erat ex Civitate Colossis*. *Quin etiam domus ejus mansit in hodiernum usque diem?* Ita testatur asseveranter, ac si oculis eam suis vidisset.

§. 8. Onesimum Philemonis olim servum, sed fugitivum, Romæ à Paulo in vinculis à Gentili religione ad Christianam deductum, ipsa Epistola nostra prædicat. Utrum & furti reum? Omnes propemodum interpretes ajunt, colliguntque ex eo, quod Paulus dicat: *si quâ Te injuria affecit, aut quippiam debet, id mihi imputa*. Probabile equidem argumentum ex his verbis desumitur, non usquequaque certum & indubitatem. Potuit enim quippiam Hero suo debere, etsi debitum ex furto non oriretur. Hunc ipsum Onesimum postea Episcopum factum esse plures Veterum tradiderunt. *Dorotheus* quidem in Synopsi Gazæ, cæteri ferè omnes Ephesi. Prævit *Ignatius* Epistolâ ad Ephesios, ubi ejus & cum hoc laudis encomio meminit: *Qui in charitate inenarrabilis est, quem oro secundum Jesum Christum vos diligere, & omnes vos ipsi in similitudine esse*. *Benedictus enim, qui tribuit Vobis dignis existentibus talem Episcopum possidere*. Ex quo Martyrologium Romanum XIV. Calendas Martii: *Natali Beati Onesimi, de quo S. Paulus Apostolus ad Philemonem scribit, quem etiam post S. Timotheum Ephesorum Episcopum ordinavit, prædicationisque verbum ipsi commisit*. Cui consentientes allegat *Cesar Baronius* in notis *Bedam, Usuardum*, Græcosque in Menologio. Sed rectè ad Grotium observavit noster *Calovius*, rem omnem incertam esse. Nam in Clementinis Constitutionibus hunc Philemonis Onesimum Bercæ in Macedonia Episcopum constitutum ab Apostolis memorari. In Græcorum Menæis non Onesimum, sed Gajum Timothæo sub-

B 2

stitui,

stitui, nec etiam â Simeone Metaphrasta Onesium agnosci. Addo ego: Incertum esse, an Ignatius Onesium Philemonis, an alium intelligat. Plures enim hoc nomine Episcopos in veteri Ecclesia fuisse agnoscit *Grotius*, & Seculo etiam IV. *Philestorgius* lib. V. cap. 1. Onesium Nicomediæ Episcopum celebrat. Verosimile quoque est, *Ignatium* non dissimulaturum fuisse illam Onesimi, quæ â Paulo & conversus & tantopere laudatus fuerat, dignitatem, si illum Philemonis intellexisset. Denique si Ephesiorum Episcopus factus est Onesium, an ideo, (quod temerè concludit *Grotius*) Ephesus & origine & familia heri sui fuit? Quasi verò nemo unquam ex urbe sua natali in aliam discesserit! Si verum est, quod *Alphonsus Salmeron* Disputatione 1. in Philemonem Tom. XV. Operum scribit: Onesium Philemonis jussu atque autoritate ad Paulum rediisse, â Paulo vero Colossos cum Tichico missum esse, quod ex Theodoro, utique ita scribente, probat, (idem enim non dicit, ceu *Justinianus* vult, *Hieronymus*, Epistola ad Theophilum contra errores Johannis Hierosolymitani, quippe qui aperte loquitur de Ministerio Onesimi seu Diaconatu, Paulo ante remissionem ad Herum præstito) hoc ipso Ephesus ortu peræque effectus non est Onesium, ac ipsius antecessor, Timotheus, qui Patriam habuit Lystram Lycaoniæ urbem, Act. XVI. 1. 2. Loquor ex communi Pontificiorum opinione, qui Timotheum faciunt Episcopum Ephesinum, quod quam incertum sit, multis argumentis in Onomastico, Rostochiensium Theologorum & ætate & meritis Antecessor, *D. David Chytraus*, demonstravit. Interea non abnuo *Oecumenio*, in Hypothesi de Onesimo testante: *Sciendum, quod hic Onesium martyrio coronatus fuerit in urbe Roma, Tertullo Consule, crurum fractione sententiam suslinens Martyrii.*

§. 9. Occasionem, quâ inductus est Paulus, ut ad Philemonem scriberet, verbis ejusdem *Oecumenii* repræsentabimus: *Hanc Epistolam scribit Paulus ex urbe Roma, Occasio*

ſio verò erat iſtæ. *Onesimus, domesticus Philemonis fugerat. Veniens autem ad Apoſtolum, informatus ab ipſo in Religione eſt, ex quo utilis ei factus eſt ad quotidianum miniſterium. De hoc itaqvè ſcribit Philemoni, commendans ei Onesimum, ut benignè ipſum recipiat, nec eundem tam ut ſervum tractet, quam ut fratrem. Commiſit quoqvè eidem præparare hoſpiti- um, ut cum advenerit, inveniret, ubi manere poſſet. Atqvè ita finem imponit Episto- læ.*

§. 10. Argumentum Epistolæ in commendando con- ſiſtit. Qua in re ita omnes boni perfectiqvè Oratoris par- tes numerosqvè Paulus explevit, ut vel pro impetranda ſervo venia, vel extorqvendo ab hero ulteriori favore ni- hil deſiderari amplius vel ab ipſo Eloqvientiæ magiſtro poſ- ſit. Adeo omnium verborum rationumqve momenta ad- mirabili & propemodum ſtupendo artificio, impenſiſſima cura, maximoqvè apparatu conqviſivit. Unde & Veteres obſervaffe videmus, vix ullum in tota Episto- la occurrere verſum, imò nec lineam vocemq; qvæ animum Philemo- nis non commovere ad miſericordiam, illumq; ſi vel fer- reus vel adamantinus fuiſſet, haut potuiſſet emollire.

§. 11. Episto- la conſtat partim inſcriptione, â verſu primo uſqvè ad qvartum; partim exordio, â verſu qvar- to ad octavum; partim proſitione, â verſu octavo ad undecimum; partim confirmatione, â verſu undecimo ad decimum octavum; partim conſutatione, â verſu decimo octavo ad vigefimum primum; partim conſuſione, â ver- ſu vigefimo primo ad Epistolæ uſqvè finem. Momenta, qvibus in omnibus ſingulisqvè his partibus vel benevolen- tiam captat Paulus, vel vim & robur commendationi ſuæ addit, qvæ ſpeciati- m ſignat *Alphonſus Salmeron*, ne excres- cat hoc caput noſtrum, in Paraphraſi & notatiunculis, ei- dem addendis, oculis ſubinde ſubjiciemus.

§. 12. Dum hæc ſcripſi, ſeqvencia in Epistolam ad Philemonem commentaria vel inſpecta mihi fuerunt vel lecta. Ex antiquitate Ambroſius, vel quivis ſub hoc no-

mine latet, Hieronymus, Chrysostomus, Theodoretus, Pelagius, (cujus sunt juxta plerosquè breves illi Commentarii in omnes Epistolas Paulinas, quæ sub Hieronymi nomine Operibus ejus subjiciuntur) Sedulius, Primasius, Beda, (qui duas tantum in Epistolam nostram notulas habet, nec *γνωρίσις* indubia est) Remigius, Theophylactus, Oecumenius, Lanfrancus, Anshelmus, (cujus tamen Commentarii à *Bellarmino* aliisquè *Hervæo* potius tribuuntur) Thomas Aquinas. Ex recentiori ætate Alphonsus Salmeron, Lucas Osiander, Eilhardus Lubinus, Theodorus Beza, Benedictus Justinianus, Johannes Qvistorpius, Cornelius à Lapide, Gvilielmus Estius, Fridericus Balduinus, Johannes Crellius, Ægidius Hunnius, Hugo Grotius, Abrahamus Calovius, Sebastianus Schmidius; quem Virum in Exegeticis planè incomparabilem de plurimis Sacrarum literarum libris immortaliter meritum, nuper Ecclesiæ nostræ ereptum esse, acerbissimis omnes lachrymis meritò dolemus.

CAPUT II.

Versionem & Paraphrasin complectitur, adjectis observationibus.

§. I.

vers. i. **P**aulus Apostolus & nunc in custodia ob fidei Christianæ professionem propagationemquè detentus, & *Timotheus*, ejusdem fidei, functionis, calamitatumquè consors, *Philemoni dilecto* & in promovendo Evangelio cooperar.º nostro.

Planè dicendum est, singula prope verba ad pondus commendationi adjiciendum comparata esse. *Paulus*, nempe Apostolus, tam præclarè de Vobis ad Christum convertendis meritis; *vinculus*, quia vestram salutem meâ potiorrem habui: Si enim tacuissem, mansissem extra vincula; *Timotheus*, iisdem mecum laboribus defunctus & à Vobis ob exquisitam in vos curam impensissimè amatus; *Philemoni*

moni dilecto, qui nec ex amore reciproco quicquam negare mihi poteris; & *cooperario*, qui adeo ex officio, in alios jam sæpe exercito, novisti, quomodo cum hominibus lapsis sit agendum. Omnia hæc ad favorem emendicandum eximè conducere nemo non videt. Quod *Hieronymus* circa vocem; ἀγαπητός dilectus, φειλας γὰρ eandemq; eum, qui non amatus tantum, quod vocabulum ἀγαπητός, enunciet, sed & qui dignus amore, seu *diligibilis* est, denotare autumat, id fortè subtilitatis plus habet, quam soliditatis, cum quoad originem usumq; id genus vocabula hac aliter differant, ac ut amoris actus & amoris status, ceu *Philosophia* loquuntur, ut adeo ἀγαπητός eum quoq; notet, qui vel semel amatus est, ἀγαπητός illum, qui ex frequenti exercitio, quasi habitu quodam, amatur.

§. II. vers. 2. *Apphia* item in Christo ob eandem fidem mihi *dilecte*, & *Argippo* ejusdem ministerii contra Satanam mundumq; dimicantis, consorti, *commilitoni nostro*, *universaq; que in domo tua*, *Philemon*, est, *Ecclesie*.

Nemo interpretum Veterum recentiorumq; dubitat, *Apphiam* *Philemonis* fuisse uxorem, quam ideo *Archippo* præmittit. *Inferitur nomen ejus medium*, ait *Remigius Antistiodorensis* ex *Hieronymo*, inter duos viros Apostolicos, ut tali ex utroq; latere fulta comitatu, non fideatur ordinem sexûs habere, sed meriti. Quare &, si vera sunt, quæ *Græcorum* menologia referunt, de quibus dubitari nefas est, *Philemon* & *Apphia*, quos vita conjunxerat, & gloriosa *Marthyrii* mors sociavit. De quo *Martyrologium Romanum* X. *Calendas Decembris: Colossis in Phrigia Sanctorum Philemonis & Apphia*, *S. Pauli discipulorum*, qui sub *Nerone Imperatore*, cum gentiles in die festo *Diana* invasissent *Ecclesiam*, cæteris fugientibus tenti, jussu *Artochis*, *Præsidis*, verberibus caesi & in foveam usq; ad renes inclusi, lapidibus opprimuntur. Nec improbabilem mihi videri fateor *Lanfranci*, *Seculi XI. Scriptoris*, opinionem, qui *Archippum* *Philemonis* facit *Filium*, quancquam *Ecclesiæ Colossensis* vel *Di-*
aconum,

aconum, vel in absentia Epaphræ Pastorem. Ita enim nominaverit Paulus & patrem & matrem familias & Filium & domesticos cœteros omnes, inter quos tamen quia citra dubium erant, qui adhuc gentili superstitione implicati tenebantur, ut ab iisdem separaret Christianos, Ecclesiam domesticam exprimit. *Ecclesiam enim vocat, ait Theophylactus, omnes qui in adibus ejus erant, fides, completens etiam servos.* Ita mirum haud erit, secundam tandem in sermone Pauli post tot nominatos subjici Personam: *in domo tua*; cum ad unum caput, totiusq; Familiæ Principem referatur. Et quidem tot advocat Paulus in allocutione Personas, *quia non modo à plurimis rogari, verum & ad plurimos offerri preces multum habet virium ad impetrandum*, ut ait Chrysostomus, qui & quam compungendi commovendiq; efficaciam singulæ, quæ expressæ sunt, personæ habeant, pro more suo facundissimè ostendit.

§. III. vers. 3. *Gratia Vobis & Pax à DEO Patre nostro & Domino Jesu Christo* uberrime obtingat.

Gratia nempe illa, quâ & jam olim conversi fuerant Philemon & domestici, & emanans inde conscientiae tranquillitas, cum omnigena, temporali æternaq; salute. Hanc ita omnibus singulisq; adprecatur, ut ejus & continuationem & augmentum quotidia sentiant. Quærit & hic argumenta commovendi Philemonem *Chrysostomus*, quæ verò utrum ex intentione Pauli fluant, cum hæc apprecandi formula & alibi frequenter in Epistolis ejus compareat, meritò dubitare licebit.

§. IV. vers. 4. *Gratias ago DEO meo*, cui & officium meum, ab ipso mihi impositum, & cultum, ex sincero corde ei prestitum, tanquam benigno Patri meo, gratum esse, quemq; ideò me flagrantissimè amare, præcesq; meas acceptas habere, certo scio, quoties *memoriam tui in Oracionibus meis facio, facio autem terè quotidie & semper.*

Exordium incipit Epistolæ, quo benevolentiam sibi conciliat & aucupatur Philemonis, ut majus pondus habeant

beant preces ipsius, quas pro Onesimo interpositurus erat. Bene itaqvè se ait de Philemone mereri, dum in orationibus suis quotidiana pro ipso familiaqvè ipsius DEO sacrificia offerat, qvæ omnigenæ felicitatis successu carere nequeant, qvippe qui noverit, DEum sibi nihil denegare posse, cum sit suus DEus, suus Pater & quasi intimus suus amicus. Invictæ enim & robustissimæ fidei vox est: *meus*. *Gratias ago, semper faciens memoriam*, græca loqvendi ratio est, quasi diceretur, quoties facio memoriam, semper simul gratias ago, ut rectè *Theophylactus*. Paulo aliis, sed idem plane significantibus, verbis, Ephes. I. 16. *Ὁν πάντοτε ἐν ὑποστάσει μου μνησθῆναι*, quoties in precibus meis vestri recordor, non desino gratias agere pro vobis. Nec tantum à DEO impetrare se Philemoni varia gratiæ dona profitetur, sed simul gratias DEO referre, propter ea, qvæ rectè & ex virtute faceret Philemon, ut ait *Theodoretus*, & quod *Philemon firmus esset in fide & bonis Operibus insisteret*, ut ait *Ambrosius*. Quod novum quasi incitamentum est, quo Philemoni, laudes qvippe ipsius coram DEI solio enarrans, blanditur, ut fortius, qvæ rogat, persvadeat.

§. V. vers. 5. Ad hanc pro Te fundendam orationem, commovet me publica de vita tua Christiana, non fictè à te sed verè solideqvè ad normam verbi divini instituta, fama. Audiens qvippe de charitate & fide, quarum hanc habes ad Dominum JESUM, illam verò in omnes, fidei ejusdem participes, Sanctos; qvæ virtutes nisi maximæ in Te & excellentissimæ essent, ex tanto locorum intervallo ad nos non nunciarentur.

Cur charitatem fidei præponat Apostolus, diversis studiis inter interpretes disceptatur. *Alphonsus Salmeron*: *Præcedit Charitas fidem non tempore sed dignitate, & quæ vel ipsam fidem nostram gratam facit*. *Benedictus Justinianus*: *Merito charitatem primo loco nominat, quia illa est virtutum omnium Parens, quæ una si absit, cætera omnia frustra comparantur, si adsit, nihil est, quod magnopere requiras*. Quo

C

dicto

dicto in longam charitatis commendationem digreditur. Sed opponamus his Societatis Jesu Theologis Theologum Duacenum, *Guilielmum Estium*, ad hunc versum ita scribentem: *Subnectendo fidem charitati significat, se loqui non de quacunq; charitate, sed de ea, cujus opera ex fide procedant, sine qua nequeunt esse DEO accepta.* Cum Salmeron dixisset, charitatem fidem nostram facere gratam, id invertit Estius, dicitq;vè, charitatem à fide DEO reddi gratam, probatq;vè ex Apostoli dicto; *Sine fide impossibile est placere DEO.* Cum dixisset Justinianus, charitatem esse omnium virtutum parentem, contrarium asserit Estius, dicitq;vè, Opera ex fide potius procedere; Qva in re Apostolum sequitur, cujus Axioma est: *Fidem per charitatem esse efficacem.* Ad quæstionem igitur: Cur charitatem fidei præponat Paulus, non possumus magis appositè quam Estius respondere quia charitatem, tanquam scopo suo, qui est commovere Philemonem ad charitatis erga servum exercitium, præcipuè convenientem, nominare, nec tamen reticere fontem, ex quo illa manat, volebat, ne mendax & spuria charitas intelligeretur pro vera. Quare & alibi, ubi hæc ratio non militat, fidem, non obstante, quod charitas *maxima* sit virtus, 1. Corinth. XIII. v. 13. charitati præponit. Ephes. I. 15. Coloss. I. 4. 1. Thess. I. 3. Idem plane dicit in commentario Vir verè βιβλικός, D. *Quistorpius*, nec non è Socinianis *Job. Crellius* h. l. *Causa* ajens, *transpositionis peculiaris hoc loco est instituta materia ratio, quæ quia ferventi charitate opus habebat, indeò primo loco ipsam collocavit, ut quid ipsi animum impetrandi, quod petere destinaverat, faceret, in ipso statim limine indicaret.* De cæteris, quæ dubia esse hic poterant, sequenti capite dicemus.

§. VI. vers. 6. Adeò ut *communio*, quæ Tibi mecum intercedit, *fidei tua* efficax fiat & vivam se ubiq; repræsentet, eo ipso, quod fidei isti tuæ implicata est vera solidaq; *notitia omnis boni, quod in vobis est in gloriam Christi Jesu.*

Verba *subobscura & intricata* vocat *Crellius*; & fortè hic
versus

versus omnium difficillimum inter cæteros hujus Epistolæ omnes habet sensum. Communionem fidei communionem inter se & Apostolum fidem interpretatur *Chrysostomus*; conjungit, ait, *Philemonem sibi & unum quasi corpus ipsos esse ostendit; atque in hoc ipso illum maximè aptissimequè placat & exorat. Si socius, inquit, es in fide, debes esse & in cæteris socius.* Quam sententiam reliquis ideò præferimus, quia omnium simplicissima & usui vocis *communio*, quæ & alibi societatem notat, Rom. XV. 26. 1. Cor. X. 16. & *κοινωνία*, in societatem alterius vel se dare vel venire, Rom. XII. 13. Phil. IV. 14. 15. Hebr. XIII. 16. prorsus conveniens. Confirmaturquè & ex versu hujus Epistolæ decimo septimo, ubi hoc argumentum ex communione fidei petatum repetit Paulus; *εἰ ἐμὲ ἔχετε κοινωνόν; si me habes communicantem vel socium*, in fide nempe Christianâ, quam charitatis officia indivulso nexu comitantur, *suscipe illum, sicut me.* Quo pacto ἡ κοινωνία & πίστις, *communio fidei*, nihil aliud erit, quam ἡ κοινὴ πίστις, *communis fides* quæ inter Paulum & Titum intercedebat, Tit. I. 4. Itaq; rotundè Oecumenius: ἡ κοινὴ πίστις καὶ κοινωνία, *communis fides & omnia communia faciens.* Qui enim communem habent fidem, in communia quoq; opera eandem effundunt. Non multum ab hac sententia distat ea, quæ vocem *κοινωνίας* activè accipit pro communicatione seu collatione. Ita Theophylactus: *ut communicans tua, facileq; impartiens mens ac sententia nunquam cesset, sed omne potius bonum, quod in vobis est, effundas in egenes.* Quam opinionem & amplectitur D. Seb. Schmidius. Veruntamen cum prior illa pluribus nitatur rationibus, non est, cur eandem deferamus. Hanc communionem inter ipsos fidem optat Paulus efficacem, *actuosam*, vivam, Gal. V. 6. magis magisque, (id enim subintelligendum est, cum jam antea fidem charitatemq; quæ est ipsa fides operosa, in Philemone laudaverit Paulus) reddatur. Idquè ἐν Πρωτοῖς παντὶ ἀγαθῷ, *in cognitione omnis boni.* Pelagius, qui sub Hieronymi nomine antea superbiebat, de

notitia operum charitatis, ad alios dimanante, intelligit:
Omnes Sanctos diligis, in tantum, ut omnes boni nostrorum in
Christo evidenter Te fidelem esse cognoscant. Eodem modo
 Grotius, qui illud Apostoli jubet conferre: *ostende mihi fi-*
dem ex operibus tuis. Jac. II. 18. Itemque Thomas Aquinas & ex
 eo Estius. Non puto, quoniam hunc sensum ex verbis,
 nisi præoccupatum, haurire posse, adeo littera eundem in-
 tellectui legentis invita insinuat. D. Lucas Osiander de agni-
 tione divinorum beneficiorum, Philemoni præcepta, exau-
 dit: *ut magis magisque grata mente agnoscas omnia illa bona spi-*
ritualia, quæ per & propter Christum nobis divinitus donantur.
 Verum cum *ἡγάγας τὰ ἀγαθὰ* etiam alibi S. litterarum de
 verâ & ad normam Divini verbi exacta notitia usurpetur,
 ego quidem non dubito, & hic eundem sensum locum ha-
 bere. Quem ipsum tamen dupliciter fieri posse video, pri-
 mò, ut causa hic indicari dicatur, quare Philemon fidem
 suam incharitatis opera efficaciter exerere debeat, quia
 nempe noverit, quæ bona sint. Ita D. Seb. Schmidius: *ut fi-*
des tua efficax & operosa sit, ex eo argumento, quod agnoscis
omne bonum, quod vobis datum est. Deinde ut præscriba-
 tur norma, secundum quam omnes actiones suas institue-
 re Philemon debeat. Quam sententiam mirum quâ savi-
 tate & accuratione pingit Hieronymus, in cujus etiam ver-
 bis acquiescemus. *Potest, inquit, accidere, ut quis habeat*
fidem, verum simpliciter & nudè non habens agnitionem jux-
ta illud Apostoli: Zelus, sed non secundum scientiam. Sunt ho-
 diè plerique simplicium, qui faciunt Opera justitiæ, & non ha-
 bent eorum, quæ ipsi operantur, scientiam. Unde addidit: *ut*
communicatio fidei tuæ operatrix fiat in agnitione omnis boni.
Quantis gradibus, quantisque saltibus Apostolicus in altiora ser-
mo se tendit? habet quispiam charitatem & fidem in Deum &
in Sanctos ejus, sed forsitan non æquali eam in omnes lance
communicet. Communicet forsitan in cunctos, sed opere non
impleat. Voluntate impleat aliquis & opere, sed gestorum suo-
rum perfectam habere non potest notionem. Si talis quoque, qui

Opus habeat & scientiam, sed non omnis habet boni. Multa enim iuste, studiose, mansuete perpetrans impar est suis in aliqua parte virtutibus. At non talis Philemon. Habet quippe communicationem operatricis fidei & charitatis in agnitione omnis boni.

§. VII. vers. 7. Sed & alia, eaqvè peculiaris, DEO gratias agendi mihi, cœterisqvè fratribus meis, causa est, liberalitas nempe tua, in pauperes Christi effusa. *Insignem enim letitiam concipimus & in vinculis nostris consolationem, super charitate tua, quia hujus virtute intimi animorum in Sanctis recessus refocillati sunt per Te, optime Frater.*

Pergit laudare Paulus Philemonem, & compellare amabili Fratris titulo, ut faventiozem petito suo reddat. Si enim tam benignus est in Sanctos alios, quid mihi, præceptoris suo, ab ipso expectandum non erit? *Viscera Veteres omnes de interno cordis affectu & profundis pectoris penetralibus interpretantur. Ita enim in N. T. scriptura frequentissimè, & in ipsa hac Epistola nostra præter hunc locum bis hoc sensu occurrit. Est itaq; ἀναπνεῖν εἰς ἀνάγχα idem, quod ἀναπνεῖν τὸ πνεῦμα, recreare ipsum interiorem spiritum, 1. Corinth. XVI. 18. Nescio quam inutilem hic cum Cajetano subtilitatem prodat Estius, cum magis propriè in hac Epistola viscera quam alibi legi contendit, pro hominibus, quorum sunt viscera, cum quadam connotatione miseriæ, misericordiam provocantis. Quasi vel in superiori significatione hæc ipsa, aut in hac superiora illa excluderentur.*

§. VIII. vers. 8. Propter hunc itaq; animum tuum verè Christianum, quo & ex fide intelligis, quid facere Christi cultorem conveniat, & ex charitate promptus es, proximo tuo omnia benignitatis officia exhibere, Te in argumento, hanc ipsam fidem & charitatem attinente, convenio. *Hanc quidem in Te ob Christi religionem, quam uterqvè profiteamur, pono fiduciam, fore, ut desiderio meo mo-*

rem gereres, si vel maximè Magistri instar *Tibi præciperem id, quod officium à Te Christianum requirit.*

Particula: *διὲ, quare*, universa, quæ præcesserunt, non refocillationem tantum Sanctorum, ut nonnulli conne-ctunt, respicit, cum nexus hoc pacto longè sit commodior. Incipit autem Paulus hic parare se ad propositionem, & inspersis subinde aculeis Philemonem fortius commovere. Fiducia hoc loco non pro autoritate sumitur, ut existimat *Grotius*, qui tamen ejus acceptionis nullum exemplum pro-ducit, sed pro spe firma, quæ est propria ejus significatio, per elipsin autem omissa eo modo, quo à nobis factum est, complenda sunt. Poterat autem præcipere Paulus, quia *Præceptoris* est *præcipere*, & quia quilibet auditor filius-que Doctori & patri suo (qualis Paulus respectu Philemo-nis, quem converterat, fuit,) obedire debet, Hebr. XIII. 17. Ephes. VI. 1. Obedire autem & præcipere sunt relata. Multo autem maximè Paulo hoc conveniebat, qui erat Doctor totius orbis. Cum verò non in omnibus præci-pere possit Ecclesiæ Doctor, sed in iis tantum, quæ ad of-ficium hominis, quâ Christianus est, pertinent, quod Pau-lus vocat τὸ ἀνθρώπου, dubitari nec potest nec debet, rem, quam hoc loco petit Paulus, officio hominis Christiani in-volvi. Pium enim Christianumque est, erroribus aliorum, si ad frugem redeant, ignosci & lenitatem mansuetudi-nemque Christianam quacunq; ratione erga eos exerceri.

§. IX. vers. 9. Nolo tamen id facere; *ob amorem potius* inter nos mutuū *obsecro* rogoq;. Quem in Te amorem eximiè augebit, si consideraveris, *qualis sim, nempe Paulus*, qui tantoperè Te semper amavi & à Te amatus sum, *Senex*, quali petenti nil facile denegatur, & in hac senectute mea *nunc vinculus Jesu Christi*, adeoq; solatio dignus.

Video plerosq; interpretes voces: *ὅτι ὡς παῖς* αἰ, *cum talis sim nempe Paulus*, ita accipere, ac si denuò au-toritatem suam & nomen Apostolicum allegaret. *Grandi petentis autoritate proposita*, ait Hieronymus. *Vide, quis sit, qui*

qui petit. Sufficit autem sola nominis mentio, ad efficiendum, quod vult, quippe quem revereri debet vel hostis etiam. Qui enim Paulum audit, predicatorem totius orbis terra, marisque cultorem & vas electionis & alia, ad quæ narranda vel decies mille lingvis opus esset, ait Theodoretus. Ita & Oecumenius aliisque recentiores. Sed cum disertis verbis testatus fuerit Paulus, se non ex autoritate, sed ex amore cum Philemone acturum, frustra illa autoritatis nomina hoc loco intelliguntur. Quibus ideo in paraphrasi ego substitui, quæ solum arguere amorem apta nata sunt. Addo ad intentionem Pauli exprimendam illa Chrysostomi: *O ineffabilem bonitatem! Quantis hunc modis aggreditur? Quot ex partibus exorare pergit? Ex persona qualitate; Paulus enim. Ex aetate, quia senex. Ex eo, quod omnibus justius potentiusque persuadet, quoniam vinculus Jesu Christi. Quis, oro, huiusmodi athletam innumeris victoriis clarum non obviis exciperet manibus? Quis intuens vinculum pro Christo non ei innumeras deferret gratias?*

§. X. vers. 10. *Obsecro Te pro Filio meo, quem genui in Vinculis per Evangelium, Onesimum.*

Propositio est Epistolæ, rotundis concepta verbis. Non est ulla propemodum vox, quæ in se non habeat *ἀποκαίνισμα* animum Pauli constringendi. *Obsecro* inquit. Rogandi humilitas plerumque flectit, quem neque potentia superare potuit, nec ratio. *Pro filio meo.* Non dicit: pro servo tuo, ne præteritorum criminum memoria eundem exacerbaret. *Quem genui in vinculis.* Quicquid charior mihi est, sicuti matribus Filii, quos cum intensioribus doloribus sunt enixæ. Conversionem ab invidelitate ad fidem filiorum generationi comparari insolens non est. 1. Corinth. IV. 15. Galat. IV. 19. Fingit hic Alphonsus Salmeron, quem & Bened. Elus Justinianus sequitur, Lutheranum quendam, cujus nomen neque exprimit neque exprimere potuit, ex hoc loco collegisse: Paulum uxoratum fuisse, quia dicatur genuisse, filium. Quo facto magnos edit cachinnos. Pudit ple-

rosque

rosq; Socios ejus hujus tam instabilis mendacii, qvare in suis Commentariis profundo silentio præterierunt.

§. XL. vers. 11. *Pro illo quidem*, qui quanquam olim Tibi fuerit *inutilis*, nunc tamen conversus ad religionem Christianam mutato in melius animo & tibi utilis futurus est, & mihi jam invinculis meis utilis fuit, eoqvè ipso proposito sui constantiam declaravit. *Quem*, tanquam tuum, tibi remisi, cum hac Epistola.

Confirmatio incipit propositionis. Notat *Hugo Grotius*, quod jam ante ipsum fecerat *Thomas*, in voce: *inutilis*, figuram esse, qva rerum asperitatem verbis lenimus. Onesimus enim non inutilis tantum qvondam Philemoni erat, sed & damnum dederat. Nempe hoc ipso animum heri mitigabat. *Delictum quidem consistetur*, ut eo ipso extingvat iracundiam Domini, inquit *Chrysostomus*; *Sed dum vetera revocat in memoriam, statim ostendit mutationem*, ait *Theodoretus*. Ad nomen *Onesimus*, quod utilem significat, alludi, plerorumqvè interpretum neotericorum observatio est. Quam *Guilielmus Estius*, eo argumento, quod Apostolus utilem & inutilem nominando vocabulis utatur ab Onesimo plane diversis, frustra sub censuram vocat.

§. XII. vers. 12. *Tu verò ipsum*, id est ipsa viscera, ipsum cor meum & tanquam me ipsum, (tanto enim amore ipsum prosequor) cum omni charitate suscipe.

Particula: *δὲ*, qvæ adversativa est, videtur occurrere tacitæ objectioni, hoc modo: remissum forte ob fugam furtumqvè durius habere posses: sed rogo Te, id nefacias, sed è contrario suscipias amanter. Vocem *προσλαβέ* amplius quid sonare quam *recipere*, jam olim *Chrysostomus* annotavit: Non ait, *recipe*, non dixit: ne irascaris, sed; suscipe, hoc est, non modo veniam, sed honorem qvovq; promeretur, est enim Pauli filius effectus. *Oecumenius* vocem illam interpretatur: *μετὰ ἀγάπης δέξαι*, amplecti cum charitate. Vim vocis: *σπλάγχνα*, viscera, multis modis interpretes exponunt. *Ambrosianus*: *ut suum animum*. *Hieronymus*:

ronymus : *viscera significant internum cordis affectum & plenam ex animo voluntatem.* Pelagius: *ut filium charissimum.* Theodoretus : *ut filium, natum ex meis visceribus.* Oecumenius & Theophylactus: *dilectum ut mea viscera.* Ægidius Hunnius: *haud aliter ac me & proprium cor meum.* Estius: *qui unus mecum factus est & alter ego.* Grotius: *ut corculum meum.* Sed nempe diversis ~~et~~ *Philemon* res tantum una circumscribitur.

§. XIII. vers. 13. Adeò autem utilem eundem mihi deprehendi, ut *voluissem*, tanquam ministrum mihi perquam commodum libentissimè *apud me retinere*, ut *tui vice mihi ministerium præstaret in vinculis*, Evangelii causa à me toleratis.

Connectitur hic versus potius cum versu undecimo, quam cum præcedenti, ceu in paraphrasi ostendimus. Cum enim in illo utilem sibi fuisse in vinculis Onesimum dixisset, ne perfunctoria utilitatis descriptio minus habere ad commendationem efficaciam videretur, tantopere fidem illum sibi & sedulitatem probasse nunc asseverat, ut si per Philemonem licuisset, ex ministerio suo eum dimisisset nunquam. Alii occupationem esse putant, qua respondeatur ad tacitam Philemonis objectionem, si tam tibi charus, tam utilis, cur tam citò remittis? Sed prius illud offensionis minus obnoxium est. Quæritur, quo pacto obligatus fuerit Onesimus, ex tanto locorum spatio inservire necessitatibus Pauli, ut ejus locum Onesimus debuerit potueritque supplere? Plerique respondent, debuisse Philemonem Paulo ministerium, ut discipulum Magistro. Ita jam ex antiquis *Theodoretus*. Sed quantumlibet discipulus Doctori suo & reverentiam & obsequium debeat, nemo tamen facile dicturus est, teneri eundem ad ordinaria ministeria, etiam in captivitate, etiam ex longinquo terrarum spatio, Præceptori præstanda. Alii dicunt, debuisse ut Apostolo. Quod quidem minus dubitationi obnoxium est, cum ad plantandi Evangelii ministeria vocare Apostoli ci-

D

tra

tra controversiam, quoscunqve collibuisse, potuerint. Rectius tamen me iudice *Grotius*: ἵνα ὡς ἐὰν ἀγαθὴ μοι, ut mihi praestet, quae tu, si hic esses, praestiturus mihi omnia esses. Ut non tam respiciat id, quod jure deberet Philemon, quam quod motu proprio liberaliter, si Romae foret, facturus esset.

§. XIV. vers. 14. Credoqve Te, id si fecissem, non refragaturum fuisse; tamen sine expressa sententia tua & consensu nihil facere volui, ne vel quasi ex necessitate esset beneficium tuum, sed ex spontaneo motu.

Non sine ἐμφάσει adjecta particula: ὥς, quasi, est. Ex quasi enim necessitate Onesimum cessisset Paulo Philemon, si vel suspicari alii ex quacunqve probabili ratione potuissent, eundem à paulo, invito, vel non satis volente, aut certe non consulto Philemone possideri. Cum verò τὸ ἀγαθόν, boni meminit Paulus, non immeritò inde colligitur, tacite eundem vel donationem Onesimi vel manumissionem petiisse. Quemadmodum & Philemonem illum ad Paulum remisisse, jam supra retulimus ex *Theodoreto*.

§. XV. vers. 15. Si verò molestum tibi est, eundem à Te profugisse, cogita, separatim utiq; illum quondam inde à Te esse, ad exiguum tempus & quasi ad horam, ut nunc aeternum illo recepto fruereris.

Ἐκχωρισθῆναι, separatus est; ἐν φήμῳ ὀνόμαζον, ut *Oecumenius*, leni loquendi modo ne fugae nomine herum exacerbet, ut *Theophylactus*. Ἀλλὰ ἵνα, ideo separatus est. Quid ita? ut ostenderet Onesimus profugiendo longam peregrinationem ad Paulum, se non ad hoc recessisse, ut delicti esset obnoxius, sed ut oblitteratis peccatis utilis reverteretur, ita *Ambrosiaster*. Sentiens id hoc loco dici: Onesimum non ob crimen aliquod perpetratum, sed eluendorum peccatorum gratia, & ut in Christiana religione informaretur, ab hero suo discessisse. Sed ita ἀξίως, olim aut fuerit, aut tantam obsecrationem & reconciliationem habuerit opus. Rectius *Oecumenius* & *Theophylactus*; δὲ τὸ κενόεργον νόμον ἰφύρει ex fraudulenta mente fugit.

git. Itaqvè vocem, *אֵלֶּיךָ*, *ideo*, cœteri omnes referunt non ad consilium Onesimi fugientis, sed ad dispositionem DEI, fugam hanc accommodantis & revocantis ad optatum finem. Hieronymus: *Nonnunquam malum occasio fit bonorum & hominum prava consilia DEUS vertit ad rectum.* Sed cum idem Hieronymus vocem: *מִיָּא*, *forſitan*, considerat, ſcribitqvè: *ſententiam temperabit.* Occulta quippe ſunt iudicia DEI & temerarium eſt, quaſi de certo pronunciare, quod dubium eſt. *Forſitan*, inquit, *ideò diſceſſit.* *Cautè*, *timidè*, *trepidanter* & non toto fixo gradu. *Ut ſi non poſuiſſet; forſitan, omnibus ſervis fugiendum eſſet, ut Apoſtolici fierent: Parum accuratè videtur philoſophari.* Nam ex eadem cauſa omnes fratres minimi vendendi à cœteris fratribus forent, ut pro-Principes fierent, quia non additum eſt: *forſitan*, cum de Joſepho ſcriberetur: *Vos cogitaſtis de me malum, ſed DEUS vertit illud in bonum, ut exaltaret me.* Genef. L. 20. Quis enim dubitaret, DEUM eſſe, qui mala dirigit in finem bonum? Quamobrem *מִיָּא* h. l. non eſt dubitantis, ſed molliter affirmantis, quod ideò nos reddidimus per: *utiq;* quaſi diceretur: non eſt dubium, quin. Planè ut illud Hebræorum: *quis ſcit?* Job. III. 9. Joel. II. 14. 2. Sam. XII. 22. Seqvor hâc in re *Quiſtorpium* noſtrum. Vocem: *עֶלְאָוִן*, *æternum*, vel ad ſervitutis poſt hac ſtabilitatem referunt, quo ſenſu æternitatis vox non rarò uſurpatur, Joh. XIII. 8. 1. Corinth. VIII. 13. vel ad Chriſtianæ vitæ finem, qui eſt æterna ſalus. Juxta priorem opinionem hic emerget ſenſus: DEI conſilio factum, ut inutilis ſervus, qui parum tibi proderat, à te fugeret, ut mutato per Chriſtianiſmum in melius animo, rediret ad Te, nec inutilis amplius, nec fugam meditans, ſed conſtanter Tibi ſerviturus. Juxta poſterio-rem autem ille: non ſine DEO factum eſt, ut ſemel à Te ſepararetur corpore, ut perpetuò tecum conjungeretur animo, Chriſtum quippe amplectente. Quem firmari ajunt ex eo, quod ſtatim ſubjiciatur: *recipies eum, non tanquam ſervum, ſed ut fratrem.* Utraqvè ſententia ita textui con-

veniens est , ut perquam difficile sit , unam alteri præferre.

§. XVI. vers. 16. *Nec jam fruereris tantum ut Servo, sed plusquam servo, fratre nempe, ob eandem in Christo fidem dilecto; Mibi certè ob fidelia servitia maximopere dilecto, quanto magis autem Tibi, cum non in Christo tibi tantum, ut hætenus mihi, conjunctus sit, sed in carne pariter atque in Christo.*

Non ut servo, i. e. non tam vel non tantum ut Servo, quia statim additur: ὑπὲρ δούλου, supra servum vel plusquam servo, i. e. servo quidem, sed etiam fratre; & quia Christiana religio non abrogat servitutem, ceu ex divino humanoq; jure fultè ad hunc locum probat Grotius. Loqvendi rationem plurimis comprobat exemplis D. Salom. Glassius. libr. III. Grammat. S. tract. V. Can. 22. Verum ut Fratre. Supra filium vocaverat. Illud amoris, hoc dignitatis nomen est. Utrumq; ad permulcendum Philemonis animum comparatum. Qui ne fratris nomine, servo suo tributo, offenderetur, primo suum fratrem nominat Paulus. *Si meus, inquit, frater est, profectò non erubesces Et tu, illum habere fratrem, ait Chrysostomus.* Imo duplici jure probat, Onesimum Philemonis fratrem esse, carne quippe & Spiritu. Carnem Græci interpretantur τὰς κοσμίνας ὑπηγετίας ministeria mundana, quæ quia ex parte etiam Paulo in captivitate præstiterat, alii intelligere malunt ortum gentilem, Philemoni & Onesimo citra dubium communem. Quidam, quod ex eodem fuerint oppido. Nec desunt, qui putent, Onesimum ex Patre Philemonis & ancilla fuisse prognatum. Nihil definiri potest in re, ob aliorum testimoniorum defectum non omninò certâ.

§. XVII. vers. 17. Repeto itaque, quod ab initio petere institui: *Si me habes pro socio, ejusdem fidei, ejusdem spei, eorundem morum, eorundem pro gloria DEI laborum consorte, pro amico deniq; intimo & sincero, suscipe eundem tanquam memet ipsum.*

Est hæc confirmationis conclusio, sed novi μήτε plenissima.

fima. κοινὸν vocat ob eam κοινωρίαν, de quâ supra ad ver-
sum sextum aliquid cōmentari sumus. Et agnoscunt Græ-
ci omnes, intelligi socium fidei & qui ex fide sequitur, amō-
ris: quasi diceretur, si eadem mecum profiteris, si eadem cur-
ris via, si me ut amicum æstimas. Nec etiam plus post tot
alia encomia, Filii, Fratris, viscerum, dicere poterat quam
me ipsum. Exclamat Oecumenius, βαβὰν τὸ μέγεθος τὸ ἐγ-
μα! *Vab quantum verbum!* id enim dicere vult: aut illum
sulcipe, aut & me rejice. Non tamen in congruè advertit E-
sius, non desiderare Paulum, tanto Onesimum à Philemone
honore sulcipi, quantum ipse Paulus à Philemone suscipere-
tur, sed ut significet, eam rem tam gratam sibi fore, ac si in
ipsius personam collatum esset beneficium.

§. XVIII. vers. 18. *Quod si quâ te injuriâ affectit, aut
debito quodam tibi obstrictus est, id mihi imputa, à me debitum
exige.*

Incipit hic confutatio eorum, quæ objicere dictis pote-
rat Philemon. Quorum primum erat: inique mecum e-
git; alterum: debito mihi obnoxius est. Sunt ex Veteribus
pariter & recentioribus, qui utraq; voce idem furtum, quan-
quam honestiori loquendi ratione, ad crimen emolliendum,
(quemadmodum & τὸ ἄ, si, non dubitantis est, sed sceleris
invidiam mitigantis) indigitari putant. Sed ubi diversæ
sunt voces, quæ diversum significant, sine gravī & convin-
cente ratione immeritò à diversitate illa receditur. Ἀδελφὲν
omnem injuriam, hero vel verbis vel gestu vel facto, i. e. de-
negato obsequio, ipsaq; fuga illatam; ὀφείλειν omne debi-
tum, undecunq; natum, five ex luxu, five ex negligentia, si-
ve ex dissipatione, five ex absentia, subtrahendo debita ser-
vitia, denotare aptum est. Nec ulla est ratio, cur hic ab usi-
tata hac & generali significatione recedatur.

§. XIX. vers. 19. En ad majorem securitatem fide jus-
sorem me formata schedula & chirographo interpono: *Ego
Paulus scripsi manu propria; si videor Tibi bonæ fidei sponsor,
ego tibi satisfaciam. Ne de eo nunc dicam, quod quadam recon-*

D 3

ventionem

ventione tecum agere possem & allegare debitum antiquius, longèq; majus. Præter omnia enim tua ob conversionis tuæ laborem, *etiam insuper te metipsum mihi debes.*

Putat Hieronymus & ex eo Benedictus Justinianus, solam hanc sponsonem Pauli manu scriptam fuisse, cætera Epistolæ ex more suo non item. Sed tu ne Paulum tibi, omnium quippe servum, ut hujus mundi magnatem, qui aluerit scribas, imaginare. Longè tum alia tempora fuerunt, alii mores. Quod dicit: *mea manu scripsi*, non arguit, cætera sua manu scripta non esse, sed id tantum innuit: formatam obligationis schedam Paulum Epistolæ suæ inserere voluisse, quæ à debitore propria manu scribebatur. Cæterum videtur Paulus ludere quasi cum Philemone, ut eo fortius eundem ipsa summa hac humanitate moveret, quam serio agere, ut inter amicissimos fieri frequenter solet. Quanquam si seriò egisset, juriq; suo, ex chirographo acquisito, institisset Philemon, non defuisset Paulo unde iolveret. Vel ex mercede, manuum suarum opera comparata, vel ex liberalitate fidelium, ut passim ad hunc locum Doctores ostendunt. Eandem Pauli civilitatem sapit *ἡμῶν* illud *παρὰ τὸν νόμον* & *reticentia*, cum dicimus, omittere nos velle, quod maximè dicimus. Quo si non fuisset usus, sed simpliciter debiti, ex conversione Philemonis contracti, mentionem injecisset, moleste vellicasset aures & beneficium in ipsum collatum exprobrasset. Debebat autem Philemon seipsum Paulo, quia ipsam animam ei suam, agentili idololatria purgatam, ejusquæ æternam salutem debebat, pro quo labore temporalem mercedem jure requirere poterat; juxta 1. Corinth. IX. 10. seqq. Et quanquam jus inde acquisitum, ad quid quantumq; reddendum teneretur Philemon, non determinet, dubitandum tamen non est, ipsum Philemonem semetipsum suaque debere Paulo, libenter confessurum fuisse. Quam ideo confessionem Paulus hic tacite includere videtur.

§. XX. vers. 20. *Quæso Te rogoq; , sine ut persuar æq;*
ac

ac alii benignitate tua, impetremquē quod peto, eāquē re
refice intima animi mei penetralia.

Vox: *ῥῆῖτα*, etiam, imò, alias significat, sed jam diu est,
quod Hieronymus advertit, illam notationem hic loci com-
mode & sine turbatione quadam sensus obtinere non posse.
Si enim dicas: *etiam fruar Te*, nescio quid *aquatius & dilutius*
& aliud quid, quam quod est scriptum, sonare. Rectius itaq;
intelligi adverbium blandientis, quale Hebræorum: *חַנּוּן*, est,
quod est *quæso*, obsecro. Atq; ita eandem vocem & Apocal.
XXII. 20. accipi, complures observarunt. In vocula: *σὺ*, te,
contineri omnes Philemonis virtutes idem ait Hieronymus;
quid verò in iisdem immediate respiciat Paulus, charitatem
scilicet igneam plane & ardentem, scopus dicentis & cir-
cumstantiæ aperiunt.

§. XXI. vers. 21. Hæc omnia tibi scripsi ex summa con-
fidentia, fore, ut petito meo morem geras. Imò tanta mihi
in te est fiducia, ut dicere ausim, *certe me scire, quod supra*
id, quod dico, facturum sis.

Conclusio est petitionis, certam & indubitatam illius
obtinendæ spem præferens. Videtur primore intuitu vox
ὑπακούω obedientiæ, Paulo durior esse, quam quæ obsecratio-
ni, hætenus institutæ, conveniat, à qua ipse Paulus omnem
autoritatem, omne imperium removerat. Unde *Esaius* o-
bedientiæ nomen præceptum supponere profitetur. Ve-
rum enim verò non omne obsequium ad præceptum re-
fertur, sed aliquod etiam ad petatum. Annon enim dici-
mus, & petito morem geri? Unde commodius *Job. Crel-
lius* *ὑπακούω* h. l. facilitatem esse, quæ & Rom. XVI. 19. in-
telligatur, pronunciat. Si verò vox, ut nos fecimus, ver-
tatur, omne dubium ultrò evanescit. Ut autem in tota
Epistola, ita & in conclusione summis blanditiis Philemoni
extorquet Paulus, quod rogat. Scire se ait, quod plura
facturus sit, quam petat; tacitè exuberantem & quasi ebul-
lientem Viri benignitatem in cælum vehens. De quo Chry-
sostomus: *quem lapidem ista non flecterent, non emollirent?*

Quem

Quem immanem licet beluam hac non in mansuetudinem verterent, ipsumque humanissime suscipere persuaderent?

§. XXII. vers. 22. *Præter hoc beneficium & aliud adde. Nempe simul para mihi hospitium. Spero enim cum DEO, per orationes vestras, pro me fufas, futurum esse, ut donec vobis à DEO, qui ex his vinculis, quasi ex faucibus Leonis, me liberabit.*

Appendicis vice hoc conclusioni annectit Paulus, nec est, quod nos addamus, nisi eximiam Hieronymi glossam: Non puto, tam divitem fuisse Apostolum & tantis sarcinis occupatum, ut de preparando ageret hospitio & non una contentus cellula, ad breve corporis sui spatium ades amplissimas requireret; sed ut dum cum spectat Philemon ad se esse venturum, magis faciat, quod rogatus est. (ut terreatur Philemon, si Paulum audierit præsentem visurum, an morem petitioni gesserit suæ; ita Oecumenius: Solent enim absentes contemni, ait Ambrosian.) Si autem hoc non dispensatorie, sed verè quis existimet imperatum, ut sibi hospitium prepararet, Apostolo magis quam Paulo hospitium preparandum est. Venturus ad novam civitatem, predicaturus crucifixum & inaudita dogmata delaturus, sciebat ad se plurimos concursuros; & necesse erat primum, ut domus in celebri esset urbis loco, ad quam facile conveniretur. Deinde ut ab omni importunitate vacua, ut ampla, quæ plurimos caperet audientium, ne proxima spectaculorum locis, ne turpi vicinia detestabilis, postremo ut in plano potius esset sita quam in cœnaculo.

§. XXIII. vers. 23. *Salutant te Epaphras, concaptivus meus in Christo Jesu ob Evangelium.*

De quo antecedente capite diximus. *Concaptivus* vocatur quia ob Evangelii professionem eadem cum Paulo vincula sustinuit. Ita Hieronymus; nec aliter intelligo Chrysostomum, cum συναχμάδων vocari Epaphram ait, quia & ipse in multa fuerit pressura.

§. XXIV. vers. 24. *Marcus, Aristarchus, Demas, Lucas, cooperarii mei.*

Qvæ.

Quæcunq; de his dicuntur, ultra verisimilitudinis sphæram non ascendunt. Marcum celebrat Scriptura & Evangelistam & alium, Barnabæ consobrinum. Aristarchus in Epistola ad Coloss. quæ eodem tempore cum nostra scripta est, non minus quam Epaphras vocatur concaptivus. Demas citra dubium ille est, qui postea ad mundana, deserto Paulo, rediit. De quo quicquid vel ex *Dorotheo*, vel ex *Ignatio* præterea refertur, incertitudine non caret. De solo Luca omnium probabilissimum est, esse illum Evangelistam, perpetuum Pauli comitem. De quibus verò, quia Historiam, non scribimus, non addimus verbum.

§. XXV. vers. 25. *Gratia Domini nostri Jesu Christi sit cum Spiritu vestro, Amen.*

Continuationem divini favoris, ejusdemq; in animis Philemonis & domesticorum, Spiritus S. luce collustratis, confirmationem, morem suum in aliis etiam epistolis consuetum secutus, apprecatur, obsignatq; solito fiducia in DEum, votum precesq; suas exauditurum, Sacramento: Amen.

CAPUT III.

Precipuas doctrinas, ex instituta tractatione promanantes, eponit.

§. I.

Salutare conservandæ in Ecclesia unitatis in fidei professione & exercitio charitatis vinculum est etiam communio membrorum Ecclesiæ exterior, quando illi imprimis, qui in Ecclesiastico ministerio, aut præcipuo Reipubl. loco sunt, etiam per diffusa regionum spatia epistolari commercio, aut quacunque alia familiariori conversatione, exemplo Pauli, Timothei, Philemonis, Apphiæ, Archippi, Epaphræ, Marci, Aristarchi, Demæ & Lucæ coalescunt, & Ecclesiæ ædificationem summo conatu studioq; quærant. Qualem præcipue doctorum Ecclesiæ per Epistolas, frequenter ad invicem missitandas, per salutatio-

E

tiones,

tiones peregrinatum operâ ad alios deferendas, per vi-
 sitationes amicas, eò frequentius hodie institui optandum
 foret, qvo gravius ex ejus intermissione ad Ecclesiam no-
 stram damnum & animorum, ex enatis inde opinionum
 studiorumqve diversitatibus, distractionem cum summo
 bonorum dolore dimanare videmus. Quæ verò Eccle-
 siæ doctoribus cum scæminis, Pauli & Apphiæ exemplo,
 intercedit Amicitia & conversatio, eâ moderatione illa coli
 & circumspeditione debet, ne sinistrae suspicioni & fidelium
 offendiculo ansam præbeat. Quid enim *à jure*, qvo titulo
 Appiam compellat Paulus, & *ovéion* in veteri Ecclesia, bo-
 no primum animo & consilio, etiam in domos ab Ecclesiæ
 doctoribus receptæ, scandali paulo post dederint, *Theodore-*
us ad secundum Epistolæ nostræ versum annotat. *Nemo*
miretur, inquit, *si nunc aliqui hoc verbo: dilecta, offendantur.*
Qui enim re malè usi sunt, effecerunt, ut malè audiret vocabu-
lum. Erat autem olim nomen honestum & laude dignum. De
 quibus nempe *Hieronymus*, sui temporis mores in monaste-
 riis respiciens, in Epistolâ ad Eustochium: *Pudet dicere, prob-*
nefas! triste sed verum est; unde in Ecclesiam Agapetarum pestis
introiit? Unde sine nuptiis aliud nomen uxorum? Imò unde
novum concubinarum genus? Plus inferam; unde meretrices u-
niviræ? Eadem domo, uno cubiculo, sape uno & tenentur lectulo
& suspiciosos nos vocant, si aliquid existimamus. Quam fami-
 liaritatem in Papatu ante Lutherum ad horrorem usq; ex
 antiqvis scriptoribus describit *D. Job. Zwingerus*, Vir inex-
 haustæ diligentiae, Tractatu de festo corporis Christi, di-
 gressionem de vita impudica Ecclesiasticorum: legiqve me-
 retur elegantissima disputatio *Exc. D. D. Job. Nic. Quistorpii*,
 de Sororibus dilectis & subintroductis.

§. 2. Cum sub exordium pariter atqve finem Epi-
 stolæ gratiam atqve pacem, dona spiritualia, Philemoni
 apprecatur Paulus, rectè divinitatem inde Christi probat
Hieronymus. Verba sunt: *Ostenditur, unam esse Filii Patris-*
quæ naturam, cum id potest Filius prestare, quod Pater; & di-
citur

*citur id Pater prestare, quod Filius. Vana est Crellii excep-
tio, filium hic κύριον vocari & per eundem gratiam DEI
dispensari, tanquam per causam administram. Eo ipso
enim, quo κύριος appellatur, negatur esse διάκονος admi-
nistrandæ gratiæ; quale ministerium omnibus Ecclesiæ do-
ctoribus competit, qui tamen in dispensatione gratiæ divi-
næ DEO Patri nunquam associantur. κύριος verò Chri-
stus est, non quod non sit simul DEus, quod nomen infi-
nitæ ei & frequenter cum ἐκφάσις tribuitur; Rom. IX. 5.
1 Joh. V. 20. Sed quod simul ut θεὸν ἑαυτοῦ merito suæ obe-
dientiæ peculiare sibi in homines dominium acquisivit, ut re-
ctè loquitur D. Balduinus.*

§. 3. Fides, quæ salvifica est, seu salutem animæ no-
stræ spirituales confert, in solum DEum fertur. Nec ver-
sus hujus Epistolæ quintus obest. Quippe in quo per trans-
positionem, quæ Chiasmus veteribus Rhetoricis vocatur,
fides ad Christum, charitas ad Sanctos referenda est, ceu
indubitatus est ipse Paulus interpret, Ephes. I. 15. Coloss. I.
v. 4. ut mirum sit, quænam unquam ambigere potuisse.
Consentiunt omnes propemodum Veteres. *Bellarminum*
verò ex h. l. probantem, posse & in Sanctos demortuos
collocari fiduciam, cum tamen de sanctis viventibus unice
hic sit sermo, refellunt ex Sociis *Benedictus Justinianus*, Je-
suita, & *Gviliel. Estius*, è quibus ille candide: *qui h. l. de cul-
tu & veneratione Sanctorum contra hæreticos disserunt, plane
ludunt extra chorum.* Egit hæc de re solidè D. Job. Gerbar-
dus, Loc. de Morte §. 368.

§. 4. Charitatis Christianæ tanta est cum fide conne-
xio, ut non aliunde fides viva esse & efficax, cognosci possit,
nisi ex charitatis operibus. Id est fidem ἐνεργεῖν esse, vers. 6. &
hac ἐνεργείᾳ absente fides mortua esse patescit. Jac. II. 17.

§. 5. Ejusdem charitatis omnes à Paulo 1. Cor. XIII.
4. seqq. recensitæ proprietates, in Epistola nostra, tanquam
in tabella ad vivum depictæ,prehenduntur. Charitas eni-
nim ἀγαπᾶν, ex toto animo bona est, atq; humana. Quippe

qvæ Philemonem tanquam τὰ ἀλλάγματα σου & complectitur
 & complecti jubet, nec tamen proximo suo imperiole man-
 dat, sed eundem rogando deprecandoq; obsecrat. Eadem
 ἡ παροξύνεται, non irascitur injuriis sibi illatis, sed Onesimo præ-
 nitenti & ad frugem redeunti cupidissime libentissimeq; con-
 donat. Sed nec ζῆλος τῶ ἐαυτοῦ, non qværit, qvæ sua sunt, ut Pau-
 lus utilitati, qvam ex Onesimo sensit, Philemonis causa re-
 nunciat, eundemqve hero remittit, non amplius nisi ipso vo-
 lente possidendum. Porro ἡ φουσιᾶται, non intumescit, Onesi-
 mi exemplo, qvi meliore apud Paulum conditione inflatus
 non est, qvin Domino suo se denuo subjiceret; nec Philemon,
 qvin qvem servum habuerat, pro fratre reputaret. Idem a-
 mor ἡ κομίζεται τὸ καλόν, in meliorem omnia partem interpreta-
 tur, ceu Onesimi errores Paulus; ἡ χαίρει ὅτι τῇ ἀδικίᾳ, non
 latatur injustitia, sed justitiam amat, ut Paulus, qvi qvòd su-
 um erat, Domino reddit & pro debitis ejusdem sponsionem
 interponit; συγχαίρει τῇ ἀληθείᾳ, congauget veritati, ut denuo A-
 postolus, audiens de excellenti Philemonis virtute; πάντα ἔγει
 omnia suffert, ipsaq; vincula & captivitatem; imò si ita DEO
 videretur, mortem; πάντα πιστεύει, omnia credit, ut Paulus, fi-
 duciam in Philemonem ponens, plura eum facturum qvam
 peteret, & Philemon, confisus, constantem se posthac ser-
 vum, non fugitivum, habiturum; πάντα ἐλπίζει, omnia sperat,
 ceu Philemon εὐχρησθὲν fore posthac Onesimum; ἡ περὶ πείνεται,
 non perperam agit, velut ad hunc Christianæ charitatis ordi-
 nem tota Epistola exhortatur Paulus. Deniqve charitas
 ἡ δὲ ποτε ἐκπίπτει, nunquam deficit, cui fini Paulus venturum
 se ad Philemonem, charitatisqve constantiam amicissimis
 hospitalitatis tesseriis obsignaturum profitetur. Ecce lucu-
 lentam Christianæ caritatis erga proximi exercendæ ideam!

§. 6. Ecclesiæ minister officium suum facere & DEI
 loco, interposita muneris auctoritate, imperando, Act. XVII.
 30. & DEI simul loco leniter rogando, 2. Cor. V. 20. omniqve
 argumentorum genere persuadendo, adducendo & convin-
 cendo, fidei morumqve sanctimoniam auditoribus suis im-
 plantare

219

plantare debet. Qui neminis servus est, omnium servus fieri debet. I. Corinth. IX. 19.

§. 7. Conversio hominis ab infidelitate ad fidem generationi seu regenerationi, quæ ministerialiter Ecclesiæ Doctoribus passim tribuitur, idè comparatur, quia est transductio hominis à morte spirituali ad vitam. Cumq; Paulus genuisse se Onesimum in vinculis suis, ait, latissimè vocem accipit, pro omni ea actione, quâ homo extra fidem vitamq; Christianam constitutus, fide, per quam *Christus in ipso vivit*, Galat. II. 20. & nova vita, quâ illam interiorè fidei vitam exierit, Rom. VI. 4. II. donatur.

§. 8. Christiana religio statum & conditionem servilem non tollit, sed stabilis potius & firmat. Idè enim servum suum Philemoni remittit Paulus, non exiturum amplius ex ipsius servitio, nisi bona sua cum voluntate. Consonat reliqua scriptura. I. Timoth. VI. 1. Tit. II. 9. I. Petr. II. 18. Ephes. VI. 5. 6. Coloss. III. 22. Nec obest, quod Philemonem monet Paulus, ne Onesimum amplius ut servum habeat, sed ut fratrem. Comparativam enim locutionem, non absolutam esse, jam supra diximus; disertè quippe Apostolus alibi: *qui fideles dominos habent, contemnere illos, illorumq; se servitio subtrahere non debent, sub eo pretextu, quod fratres sint, sed iisdem potius ad serviendum promptiores esse debent.* I. Timoth. VI. 2. Quâ de re in nervosa de Jurisprudèntia Pauli disputatione agit Vir excellentissimæ eruditionis, D. Joh. Sam. Stryckius, Juris-Consultorum hodiè Principis, Samuelis, Filius, cap. I. §. 12. Quamquam verò ordinatio in Presbyterum secundum Jus Canonicum servum liberet à servitute, id tamen non inde est, quod ipsa ordinatio per se id faciat, neq; duo isti status ratione naturæ suæ simul consistere queant, sed quia ob negotiorum multitudinem obiri utriusq; officium simul, cum singulum totum requirat hominem, nequit. Manet interea in libertate Domini, utrum servum ad ministerium Ecclesiæ vocatum manumittere velit nec ne? Quamquam eo casu nemo tam tenax sui juris & rigidus esse debeat, quin publicam Ecclesiæ utilitatem privatæ præferat. Quia & ipsa conversio ad Christianam religionem dubium nullum est, quin heros adducere debeat, ut asperitatem in servos omnem & sævitiam exuant, meminerintq; Fratres nunc esse, qui antea solum erant servi. Idq; è magis quia moderationem istam & ipsa sana ratio commendat, ceu ostendit D. Stryckius l. c. §. II.

§. 9. DEUS sapienti benignaq; providentia sua res omnes, quas nos casu evenire putamus, etiam pessimas, ita ordinat & disponit, ut & in gloriæ suæ celebrationem & fidelium salutem tandem terminentur. Putabat Philemon, servum suum fugiendo & diaboli mancipium factum & suæ familiæ grande damnum illatum esse. Et ecce! *quis pro dignitate lauda-*

bit divinam benignitatem & clementiam? *Mastigia, fur, & murorum effos-*
for repente Pauli filius (addo & Philemonis frater) factus est, ait Theodo-
retus. Nempe scimus, quod *DEum amantibus omnia cedant in bonum.*
Rom. VIII. 28.

§. 10. Non licet tantum pro aliis fidejubere, sed ad fidejussionem,
requirere id manifesta proximi necessitate, per charitatem Christianam
compellimur. Aut verissimum hoc est, aut eradicare ex Sacris Pauli exem-
plum, tam pulcherrima & absolutissima forma fidejubentis, necesse erit,
qua nec peritissimus JCtus meliorem ediderit, licet tantum sciat, quantum
Servius & Labeo; ut in Commentario ad Epist. nostram loqui accipio ma-
gnum quondam JCtum, *Scipionem Gentilem.* Sed & de cætero hanc Pauli
fidejussionem nihil in se continere, quod impediatur, quo minus ad id genus
contractus, quod constitutum vocant, referri possit, allegata disp. ex Juris
Civilis principiis fuscè disputat *Stryckius.* Qua tamen in re nequaquam ex-
cludenda est Christiana prudentia, quæ hoc charitatis officium ita temperet,
ne in charitatem erga semetipsum & necessitudinem suam peccet, ceu latius
ostendunt moralis Theologiæ Magistri, inter quæ eos nemo prolixius accu-
ratusquæ *L. Balth. Rauen,* Ecclesiæ quondam Stralsundensis Antistite, li-
bello Germanico, cui titulum præfixit: *Regiment der Christlichen unge-
sährbten Liebe des Nächsten bey denen Christen.* Cap. V.

§. 11. Nullum est majus sub cælo beneficium, quam hominem erran-
tem reducere in viam, extractumquæ è faucibus Dæmonis cælo asserere. Id
qui facit, ei temet ipsum & animam tuam & bona tua, ordine tamen cha-
ritatis erga te & familiam tuam & proximum in universum non turbato, te
debere planè dubitari nequit.

§. 12. Nemo hominum, quantumcunque vilis & contemptæ conditio-
nis, multo autem minime servi tui & ancillæ tuæ, vel in Christianismo ne-
gligendi, vel elato supercilio, quasi beluæ non fratres tui essent, spernendi,
pedibusquæ sunt conculcandi. Nam & horum animam à te requirit DEus.

§. 13. Non desperandum de ullius hominis salute est, sed ea modis
omnibus potius à nobis curanda & promovenda.

§. 14. *Hospitalitatis ne simus immemores.* Per hanc enim quidam
inscii exceperunt Angelos hospicio. Hebr. XIII. 2.

§. 15. Præcipuas tantum signavimus doctrinas, easquæ ex ipsa textus
litera propullulantes. In cæteras enim diffundi non ejus est, qui brevi dispu-
tatione res momentis maximas constringit, sed qui amplissimo commentario
latentes in brevi scripto divitias rimatur & repræsentat. Cum itaq; id nunc e-
gerimus, quod agere apud animum nostrum constitueramus, nihil superest,
quam ut immortales DEO persolventes gratias, plenum Christiana cha-
ritate censorem hujus conatus nostri exoptemus.

Nob. Clarissimoq; VIRO,
DN. M. JOANNI FRIDERICO LUCIO,

SS. Theologiæ cultori indefesso,

Primarii, celeberrimique quondam in Aulâ Electorali
Saxonicâ Theologi

Filio, Paternis vestigiis insistenti,
S. P. P.

Cum consilium mihi nuper Tuum, optimè LUCI, de quodam exercitio Academico, quo Patronis Tuis, in patriam rediturus, Te insinuares, rationemque redderes professionis tuæ, aperires, svasi ob temporis angustiam, ut omnium minimam Pauli Epistolam, quæ est ad Philemonem, quadam exegesi illustrares. Commodavi Tibi allegatos in Disputatione tuâ interpretes, veteres & recentiores, ut collatis ad singulos versus interpretationibus, electam ex omnibus melioremque sententiam proponeres, in cæteras judicium Tuum summâ brevitate exercereres. Id equidem fecisti non minore diligentia quam fide. Cumque discursus de argumentis, in epistolâ occurrentibus, Tecum subinde miscerem, tale judicium Tuum deprehendi, quale ex tantorum doctorum, quos in Academiis, Lipsiensi & Kiloniensi, audivisti, eruditâ conversatione expectari poterat, id est, maturum & limatum. Ut planè ea me teneat spes, fore, ut aliquando & Paternas propagare virtutes & patriæ ornameto non vulgari esse queas. Quod ut faciat is, qui animum studiaque Tua moderatur & cordi habet, Optimus Maximusque DEUS, ob Ecclesiæ suæ salutem precari nunquam desistam. Vale & summis Proto Synedrii Dresdensis Senatoribus, illi imprimis meo SAM. BENED. CARPZOVIO, (quem Theologum planè consummatum, & ob tenerrimum affectum, quo fertur in curanda Ecclesiæ nostræ vulnera, & ob prudentiam, iisdem cum moderatâ severitate medicam adhibendi manum, DEUS amat, hominesque,) studia mea memoriamque commenda. Scr. in musæo, d. XVI. Apr. M DC XCVI.

JO. FECHT. D.
Præses.

Mi

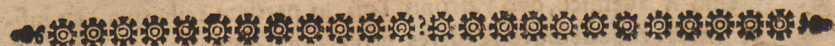
M I LUCI, magnâ sic mente PHILEMONA nostras
 Nunc resonare doces cathedras, rarumqve laborem,
 Ingenii rari specimen. Sic vivida magni
 In Nato sese virtus Patris exserit! Opro:
 Sic celebris vernet STIRPS LUCIA flore perenni.

*Eruditissimo Dno. Auctori
 applaudens*

P.

J. N. QVISTORPIUS D.

P. P. & ad Div. Nicolai
 Pastor.

Ingenii qvæ sit LUCI! Lux? luce probasti
 Et qvænam mœstæ sint itidem tenebræ?
 Dum sistis luci, lucem splendore coruscam
 Errorum tenebras discutis atqve fugas.
Quo tibi non dubiam mi LUCI crede dedisti
 Lucem, dum luci tu dare lucem adamas.
 Hanc tibi perpetuam votis exposcimus omnes,
 Ut sis in terra, LUCIUS inqve Polo.

*Παυκα hæc κἀγαθὰ ἔχοντα ad divæ μνημόσυνης εἰκο-
 λου συμβιωτῆς suo suavissimo DN. LUCIO
 Magni Parentis Filio, eruditionis & virtu-
 tum paternarum æmulo abiturienti suspende-
 re voluerunt*

**Magnifici D. D. WOLFFII
 COMMENSALES.**

Nob. Clarissimoq; VIR
DN. M. JOANNI FRIDERICO

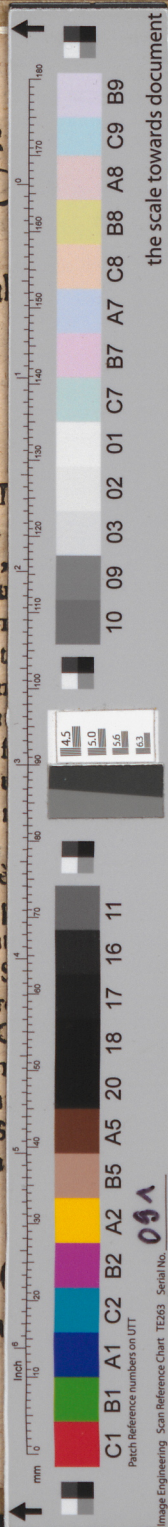
SS. Theologiæ cultori indefesso,

Primarii, celeberrimiqve qvondam in Aul
Saxonica Theologi

Filio, Paternis vestigiis insistenti,
S. P. P.

Cum consilium mihi nuper Tuum, optimè LUCI
citio Academico, qvo Patronis Tuis, in patriam
nuares, rationemqve redderes profectionis tuæ,
temporis angustiam, ut omnium minimam Pau
est ad Philemonem, quadam exegeſi illustrares. Con
gatos in Disputatione tuâ interpretes, veteres & recent
ad singulos versus interpretationibus, electam ex omni
sententiam proponeres, in cæteras judicium Tuum sum
ceres. Id equidem fecisti non minore diligentia quam
scurſus de argumentis, in epistolâ occurrentibus, Tec
rem, tale judicium Tuum deprehendi, qvale ex tantorum
in Academiis, Lipsiensi & Kiloniensi, audivisti, eruditâ
pectari poterat, id est, maturum & limatum. Ut planè
fore, ut aliquando & Paternas propagare virtutes &
non vulgari esse qveas. Qvod ut faciat is, qvi animi
moderatur & cordi habet, Optimus Maximusqve DEUS
salutem precari nunquam desistam. Vale & summis Pr
denſis Senatoribus, illi inprimis meo SAM. BENED. C
(qvem Theologum planè consummatum, & ob tenerim
fertur in curanda Ecclesiæ nostræ vulnera, & ob pruden
moderatâ severitate medicam adhibendi manum, DEUS
qve,) studia mea memoriamqve commenda. Scr. in
Apr. M DC XCVI.

JO. FE
Pra

220